

UNITÁRIUS KÖZLÖNY.

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA: A DÁVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTI:

DR. BOROS GYÖRGY.

FŐMUNKATÁRS: TARCSAFALVI ALBERT.

TARTALOM:

Reformáció	129
Elnökünk Báró Petrichevich Horváth Kálmán ünnepe	130
A Dávid Ferenc-Egylet XXXIII-ik közgyűlése	131
A román betörés hatása közgazdasági és valláserköleli nézőpontból	141
Lelkészbeköltés	152
A Hargita alján (vers)	153
Nők világa	153
Egyházi és iskolai mozgalmak:	155

A reformáció. — A reformáció ünnepe — Elnökünk — Gál Jenő — Dr. Gál Kelemen — Leányotthon — Dr. Czákó Jenő — A Bedő-pályázat nyertesei. — Házasság — Schullek Géza — Weresz József — Kiss Jenő. — Elhunytak — Vannak más megkérő eseteink is. — Örökös alapítóiink — Ettűnt emlékek — Hadjárva tanul — Új örökös alapítóiink — Örökbe fogad — Szerkesztői üzenetek.

Az Unitárius Közlöny ára 4 kor.

A D. F. E. örökös alapítói.

1. Dr. Brassai Sámuel 400 K.	19. Raffay Zsigmond Verespatak
2. Báró P. Horváth Kálmán 700 K.	20. Imreh József Verespatak.
3. Hajós János 220 K.	21. Borbély Sándor igazgató Vác.
4. Fekete Gábor Kolozsvár.	22. Dr. Székely Ferenc Budapest
5. Dr. Bedő Albert Budapest.	23. Boneza Miklós Bpest 160 K
6. Könyves Kálmán Rt. Bpest.	24. Dr. Kövály László 120 K
7. Székely László Torda.	25. Nagyiklodi Fischler Mór Kolozsvár
8. Ürmösy Jenő Kolozsvár.	26. Mikó Dezső Abrudbánya
9. Csegezy Mihályné Albert Ilka Torda.	27. Thoroczka Vencel, Guraszáda
10. Raffay András Abrudbánya.	28. Kovács József Hmvasárhely
11. Dr. Boros György Kolozsvár.	29. Kovács Józsefné Hmvasárhely
12. Toroczkoí egyházközség.	30. Ajtay Jánosné Halmás
13. Ferencz József püspök.	31. Sipos József m. kir. adótárnok
14. Koronabank Rt. 60 K.	32. Merész Gyula festő Kolozsvár
15. Benke Elek adótárnok Sz.-Keresztúr.	33. Nagy Balázs Torda
16. K. Nagy Béla Kraszna.	34. Dr. Balogh György Torda
17. Farkas Józsefné emléke.	35. Pap László Székelyudvarhely
18. Boér Gergely Kolozsvár.	36. Székely Miklós Torda

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSŐS ÉLET; ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA: A DÁVID FERENCZ EGYLET.

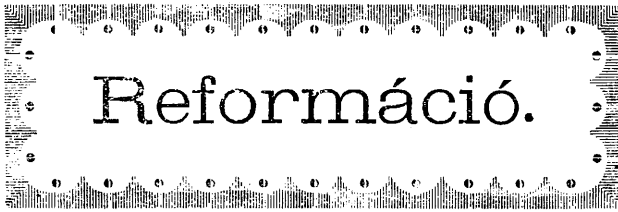
SZERKESZTI:

DR. BOROS GYÖRGY.

FŐMUNKATÁRS:

TARCSAFALVI ALBERT.

Előfizetési ára: 4 korona. Egyes szám ára: 40 fillér. Egyleti tagok 5 évi kötelezettséggel, egy évre 2 koronát, a lapért 2 koronát, összesen 4 koronát fizetnek. Örökös alapítói díj 100 korona. Minden pénz Gálfi Lőrincz? egyleti pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra.

Duló csaták vad zivatarában búslakodó szívek feledni szeretnék a jelent, hogy ünnepelhessék a dicső multat. Ha csak egy napot élhetnének lelkünk szerint! Ha volna erő lelkünkben, hogy vissza lásson 400 esztendő kezdetére! Ha meg tudná érezni a mai ember annak a léleknek a járását a nagy szürkületben, a melytől akkoron megijedett a bűnben fetregő ember és elrejtőzött Istene elől! Ha megtanulná a mai sok millió ember, hogy szükség neki újra születnie, ha kiakar békülni Istenével a kit megbántott! Ha megiszonyodna a mai Kain az ártatlan Ábelek vérének láttára és futna abba a nagy pusztába, a melyben a bűnbánó vezeklést negyven napi éhségben és szomjuságban kellene szenvednie. Ha megállana az iszonyu mult sziklacsúcsán a tátongó jövő tengere főtött és oda kiáltaná az elnyelésre készülő hullámoknak: Itt állok s másként nem tehetek! Ha szemébe merné mondani azoknak, akik lelkére alkudozva testét elakarják veszíteni: a hit Isten ajándéka! Ha fölvenné a béke és megbocsátás, a szeretet és könyörület evangéliumát és azt kiáltaná én a Jézust követem ama Krisztust a ki azért élt, hogy nekem is örök életem legyen, mint lett önékie!

Október 31-ik napján az ember lelkének új születése volt most 400 éve az a mit hitujulásnak nevezett a kereszténység. Szenteljük ünnepnappá! Emlékezzünk a reformáló nagy lelkekre! Reformáljuk, teremtsük ujja saját lelkünket egyenkint és összesen, s akkor leszen az emlék ünnep a lelki béke igaz ünnepe, a mely megteremti a földi békét is.

B. Gy.

Elnökünk Báró Petrichevich Horváth Kálmán ünnepe.

1917 augusztus 26. napja nevezetes nap lesz az unitárius egyház történetében. Főgondnokát ezen a napon ünnepelhetette huszonöt évi kitartó, sőt hűségben és áldozó készségben fokozódó munkásságáért. Ilyen ünnepről nem emlékeznek évkönyveink. Voltak nagy és kitűnő főgondnokaink. Sokan szolgáltak hosszú ideig, de ilyen ünneplésben egyik sem részesült.

Nem vagyunk barátai a hiuság tömjenezésének, de azt szívesen látjuk, ha a munkást megbecsülik és érdeme szerint tisztelik.

A P. H. K. ünneplése azért volt lebilincselő, mert bensőből áradó melegség, családias egyetérzés jellemezte. Mindenkit meghatott jó barátjának a püspöknek közetlen, kedvességes beszéde. A papok szónoka Osváth Gábor esperes, az iskoláké dr. Gál Kelemen igazgató találóan tolmácsolták a közvéleményt. Dávid F. Egylet üdvözlétei: dr. Boros György főtitkáré, Ürmössy Miklós budapesti elnöké a családiasság színében pompáztak, a mit nagyban emelt, hogy a választmány nőtagjai is elen voltak és ünnepelték az elnököt, jelen volt nejével Gr. Csáky Malvinnal együtt. A budapesti ekklesiát tolmácsolta Józán Miklós esperes. Az ünnepelt válasza és köszönete egyszerű és őszinte, hálát érező és meleg volt. Guidó esperes indítványa, hogy a beszédeket jegyzőkönyvben örökítsük meg, illően zárta be a nemesen egyszerű jubileumot.

A D. F. E. üdvözlésébe hatásosan kapcsolódott be 36 új örökös alapító és több adományozó névsora és nyilatkozata.

Ez a hatalmas névsor sokat beszél, mert áldozó tetteket ad közhírré. Ebből az elnök iránti tisztelet sugarai mellett, az immár kipróbált Dávid Ferencz Egylet jövőjébe helyezett bizalmat látjuk tündökölni.

Ebből azt a meggyőződést kell leszűrünk, hogy egyháztársadalmi szervezetünkre a vallás és az erkölcs nemesítése

érdekében szükség volt s hogy ezt mindinkább fölfogják az unitáriusság művelt és művelődő elemei.

Ebből azt a hitelt kell merítenünk, hogy vezetésre hívott unitárius férfi és nő nem fog elmaradni a D. F. E. alapja növelésétől. Megértettük, hogy a közműveltség előmozdítását ilyen társadalmi szövetségben lehet igazán munkálni.

Az ajtót nyitva, tárva hagyjuk és várjuk a még kívül állókat.

Azok akik ezután jönnek is épp oly meleg fogadásra számíthatnak.

Mint hogy a jubileum alhalmából kibocsátott felhívásunk nem mindenkihez juthatott el, egész terjedelmében közöljük:

Családi ünnepre készülünk. Nagyrabecsült és szeretett elnökünk báró Petrichevich Horváth Kálmán urat, mint 25 éves egyházi főgondnokot az Egyház Főtanácsa augusztus 26-án Kolozsvárt ünnepélyesen köszönteni fogja,

A Dávid Ferenc Egylet részt kíván az ünnepből. Megfogunk jelenni és kifejezzük szeretetünket és tiszteletünket. Választmányunk azt óhajtja, hogy ne menjünk üres kézzel, hanem vigyük magunkkal szeretetünk zálogául azt, amit ő elnöksége kezdete óta százával és ezrével hozott Egyletünk alapjai gyarapítására. Hozzuk magunkkal filléreinket.

Kedves tagtársunkat arra kérjük, szíveskedjék az Egylet örökös alapítói sorába belépni. Használja föl a kedves családi alkalmat. Saját nevében, vagy kedvese emlékére, vagy a nagyszívű férfi tiszteletére, adjon 100 korona örökös alapítói díjat.

Megelégszünk mi csekélyebb összeggel is. Elnökünk a szegények s különösen iskolás gyermekek segítésére persely-alapot indított Ebbe bármily csekély összeget hálás köszönettel fogadunk.

Még azzal is emeli örömmünket, ha Egyletünk tagjai számát bár 2 új taggal növeli, vagy ha barátai, ismerősei körében fölmutatja levelünket és tánoztatja célunkat.

A fizetés a f. évben bármikor eszközölhető. Kedvező választást várjuk.

A D. F. E. választmányá nevében

kiváló tisztelettel:

főtítkár.

A Dávid Ferenc-Egylet XXXIII-ik közgyűlése.

Jegyzőkönyv.

A Dávid Ferenc Egyletnek 1917. évi augusztus hó 25-én báró Petrichevich-Horváth Kálmán elnöklete alatt tartott közgyűléséről.

Jelen vannak: Ferencz Józsefné alelnök, dr. Boros György főtítkár, Ferencz József, Kozma Ferenc, Szent-Király Ferenc, dr. Ferenczy Géza, dr. Tóth György, Csifó Salomonné, Kovács Imréné, Végh Mihályné, dr. Árkossy Gyuláné, Ürmössyné-Benczur Elza, dr. Boros Györgyné, Ürmössy Jenő, Végh Iduska, Sági Erzsébet, Árkossy Ilus, Végh József, Péter Ödönné, Vári

Albert, dr. Váradi Aurél, Hadházi Sándor, dr. Mikó Imre, dr. Árkosy Gyula, Lőrinczi István, Taar Géza, Úrmösi Károlyné, Dávid Albertné, Úrmösi Józsefné, Kántor Józsefné, Bakoczi Károlyné, Boros Rózsika, Lőrinczi Dénes, Pál Ferenc, Gálfi Lőrinc, dr. Gál Kelemen, Ajtay János, Úrmösi Károly, Göncz Zsuzsika, Szathmáry-Juliska, Osváth Gábor, dr. Gothárd Kálmán, Rédiger Géza, Ébert András, Mózes Mihály, Máthé Mózes, Antonya Mihály, Fülöp Mózes, Benczédi Pál, Józan Miklós, Úrmösi Kálmán, Killyéni Endre, Sárdi Lőrinc, Lőrinczi Domokos, Máté Lajos, Bálint Albert, Sigmond József, Árkosi Tamás, Gálfi András, Pap Zsigmond, Bárka József, Kovács Imre, Balázs András, dr. Kis Elek, Kefésztési Dénes, Zoltán Sándor, özv. Hancz Jánosné, Nagy Béla, Úrmösi József, Kovács Lajos, Ambrus Gergely, Fazakas Lajos, Kiss Sándor, Pál Ferenc, Bartók Géza, Kelemen István, Útő Lajos, Katona József, Katona Ferenc, Máté Sándor, Csiki Gábor. Jegyzett Csiki Gábor.

1. Elnök megnyitja a gyűlést: (Beszédét jövőkor közöljük.)

2. Dr. Boros György főtitkár felolvassa évi jelentését.

Titkári jelentés — az 1916-17. egyleti évről.

Holnap lesz egy esztendeje, hogy ezen a helyen együtt voltunk és egyletünk ügyeit a háboru fájdalmas érzései között, de mégis nyugodtan intéztük. Ha holnapután esztendejére gondolunk, a háboru borzalmai már éjjeli szörnyek, földalól előkerült baglyok és denevérek ijjesztő huhogását, sivítását kergetik fülünkbe és látjuk szaladni, rohanni az álmunkból fölriadt öreg apákat, anyjuk keblén csüngő, hiányosan öltözött csecsemőket. A székelyek ősfészkebe orvul betört régi, ádáz, alattomos és gyáva ellensége a román.

Egyletünk tagjai, egyházunk, tanácsadói aggódó lélekkel és szorongó szívvél szaladtak szét innen övéik védelmére. Gyűléseinken elhintett lelkikincseinket szét hordotta a veszedelem viharsele. Itt e távolabbi ponton is első gondolatunk a földi kincsek és az élet mentésére irányult.

Csak egy-két nap repült el s már ismét kezdődött a gyülekezés. Házukból kiűzött hiveink, testvéreink, tagtársaink menekültek oda, a hol életüket megmenthetik. Megakadt minden rendes munka. Megkezdődött a segítség és biztatás apostoli föladata. Közgyűlésünk jegyzőkönyvét, Egyletünk lapját nem készítette a nyomda. Senki sem tudta mittevő legyen.

Ilyen kezdet után remélhettük-e, hihettük-e, hogy ma itt találkozunk? Reméltük és hittük. Egy hónap elmúltával már lapunk élére ezt írjuk: Nem fog sokáig tartani a szégyenteljes dicsőség! Nem lesz hontalalan a székely még egy fél esztendeig

sem, mert erős karunk, szent haragunk kiüzi tiszta házainkból a galád tolakodót.

Azt izentük bizonytalan helyeken bolyongó olvasóinknak: Bizzatok, mert velünk van a szabadítás Istene. Reméljétek, hogy a születés szép ünnepén mindenki saját házában fogja áldani a mi megtartó Istenünket!”

Jóslatunk beteljesült. Sok volt a szenvedés, nagy a megpróbáltatás, de két hónap sem mult el, már vonultak vissza a menekülők. Midőn karácsony ünnepe beköszöntött talán két lelkesünk sem volt távol hiveitől.

Nincs olyan fekete tinta, a mely elég sötét színekkel tudná megfesteni azoknak a gyászos napoknak keserűségét. Nincs olyan hosszú krónika, a melybe elférne mindenkinek szomorú tapasztalata. De mi mégis igyekeztünk lapunkban az *Unitárius Közlönyben* hűséges képet nyújtani a történekről. Az öreg Útő András leírása, az ifju Zoltán Sándor helyzet-rajza, mindig hiven fogja visszatükrözni a történekek egy-egy jelenetét. Deák Miklós és Pál Ferenc a menekülés utáni viszontlátás boldog érzelmeit ecseteli. Lapunkban helyről-helyre kísértük menekültjeinket. Imádságainkkal vigasztalni siettünk siralmuk helyére.

Fájdalom rezegeteti meg szívünk hurjait még ma is, ha visszagondolunk a hiveivel hiven otthon maradott jó pásztorra Székely Zsigmondra, aki három községet vigasztalt, a mig tartott a vihar, de önmagát nem tudta megtartani az életnek: hősi halált halt a parochia csatatéren. Öreg barátunk Kisgyörgy Sándor szerencsésen kikerülte ezt a nehéz sorsot, de kénosi lelkész Sándor Gergely sokat szenvedett a durva kezű ellenség miatt. Péterffy Mihályunkat jó kedélye és szerencséje megóvta nagyobb bajtól. A háromszéki, felsőfehéri, udvarhely és kereszturkőri lelkészek, tanítók és hiveik mind, a marosköriek esperesük s még egy pár kivételével a küllőiök is egy-kettő hijjával mind utban voltak. „Csupán az Aranyos, a Szamosvölgye s az Alföld kis szigetei maradtak bizó és biztató csöndben. Egész testünkéből csak a fő és egy kar! A kishitűség halálos remegéssel hirdette, hogy immár végképpen elveszünk!”

Lapunk nyomon kísérté a bujdosókat, értesítette az otthon maradottakat, s azután tudósításokat közölt a csapásokról és vesztésegekről. Fáj, ha eszünkbe jut, hogy kereszturi egyletünk lelkes elnöke Pap Mózes, három szép gyermekét vesztette el a kegyetlen hontalanságban.

Ilyen előzmények után igazán sziklánál is erősebb hittel is vajmi nehezen lehetett várni, hogy jelen gyűlésünkre még örvendetes dolgokról is számolhatunk. Hála a nagy isteni gondviselésnek és az emberi nemes lelkeknek, vannak biztató tudatni valóink is,

Első helyen emlékezünk meg a mi kedves alföldi Máriánkról, aki október 22-én a menekültek előfizetői díja pótlására 20 koronával kedveskedett.

Egyletünk főtitkára fölhasználván a kínálkozó alkalmat meglátogatta a Nyikó és két Homorod vidéki hiveket, tagtársakat. A *hadiárvák és özvegyek* fölkeresése, vizsgálatása és az árvák jövőjének biztosítása volt célja. Az udvarhelykőri Dávid F. egyletben meghatóan szép közgyűlés keretében tartott felolvasásában megjelölte azt a gyönyörű társadalmi és nemzeti föladatot, amely reánk vár minden téren. Reméljük és várjuk, hogy ez a programvalósággra váljon mindenik körü egyletünkben. Reményünket egyleti szervezetünk mellett támasztjuk az országos hadiárva gondozás *Pro Transylvánia* című nagyszerű királyi vállalatára. Ez már három lelkésznénket és egy tanítónét vezetett be kolozsvári tanfolyamán. Ugyanazon főtitkárunk a főtiszt. püspök ur szíves megbízásából lelkigondozásban, a mi ügyeink és céljaink föltartásában részesítette a kedves belső-asszonyokat.

Most már a Nők szövetsége zászlójának minden községben kibontása legsürgősebb föladatunk. Nőink fogjanak kezét az anyai gondok legfelségesebb munkájára. A harctéren elesett vitéz apák után ezer árvánk sir. A szegénysorsu özvegy anyák a helybeli segítséget, lelki és testi gondozást várják.

Ebből az érdekből a Nők szövetsége a *Nők Világa* rovatunkat följújtja és erre megnyerte két papnénkat: Ürmösi Károlynét a szövetség titkárát és Ébert Andrásnét, egyik legelső napközi otthonunk vezetőjét.

Választmányunk bizik nőink anyagi és honleányi nemes érzésében és kitartó áldozatkészségében, hogy részt vesznek ebben a krisztusi munkában, mellyel meglehet váltani az elvesztéstől, zülléstől és átlehet adni a hazának az egyháznak és a társadalomnak azokat a szegény kis árvákat, akik fájdalom, minden nap szaporodnak.

Hogy milyen jogosan remélhetünk leginkább mutatja az a nem remélt valóság, hogy örökös alapítóink e súlyos esztendő alatt eddig soha nem tapasztalt számmal növekedtek.

A mai napig összesen 41 új alapítónk van. A mult közgyűlésen beszámoltunk 89 örökös alapítóval. Ma van: 130. A mult gyűlésen 20 ujról, most 41-ről számolunk.

Ha alapítóink szép gondolatait vizsgáljuk még jobban föl hevül kebelünk. A szülő a harctéren elhunyt fia emlékének áldoz. A gyermek elhunyt szülője nevét kívánja bevésetni emléklapunkra. A lelkipásztor a konfirmálú ifjuságot vezet a jótékony-ság perselyéhez és alapítványt gyűjt filléreikből. Egyik a vallásért való lelkesedésből, a másik az irodalompártolásáért hozza

össze, gyakran önmaga megtagadásával a száz koronát. A főpásztor tisztelői ezzel fejezik ki jubiláris örömeiket. Az öreg pap tanulókori hálája jeléül a nemes szivü és nagylelkü Krizáné emlékéit ujtja föl. Katonáink az elhunyt bajtársak emlékére gyűjtenek alapítványt!

Soha sem volt ily nagy szükség az áldozó szivek megnyilatkozására. Lám egyik pap szeretne három hadiárvát elhelyezni vagy iskolába adni, de az anyák még csak ruházattal sem tudják ellátni. Egy szegény ember a leányát a képezdében taníttatni akarja. Folyamodik segélyért. Választmányunk a tagok között összegyűjtötte az első segélyt.

Családokat keresünk, akik magokhoz vegyenek egy-egy árvát. — Reméljük, hogy a Nők szövetségének ezen a téren is siker fogja kísérni munkásságát.

Lapunk előállítását már négyszeresnél magasabbra emelte a nyomda a papír és munkás drágasága miatt. Kénytelenek voltunk a második félévben a lap árát 4 koronára emelni. Hogy ez is mily csekély mutatja az a tény, hogy a tak. pénztárak a pénz kamatját 3¹/₂-re szállították. Ezzel szemben örvendetes, hogy pénztárnokunk a nála biztosított Merkur-bank féle 8400 koronán felüli összeget befizette, s magasabban kamatozó hadi kötvényeket vehettünk. Lapunkat 300-nál több példányban ingyen küldöttük katonáinknak. Nagy köszönettel említjük, hogy Kelemen Lajos vál. tag, lapunk katonai rovatát szives volt vezetni és katonáinkkal levelezést folytatni.

Konfirmációi emlékkönyvünkől 434 példányt rendeltek meg lelkészeink ezuttal 50 fillér árban. Részt vettünk Kolozsvárt a husvételőtt délutáni előadásokban, de a helyiség hiánya és a helyzet miatt választmányunk nem rendezhetett előadásokat.

Halottaink között szomoruan lesújtó érzéssel említjük meg tiszt. elnökünket Fekete Gábor öngym. aki Egyletünknek disze, választmányunk több évig alelnöke volt. Egyed Ferenc lelkész, régi buzgó tagtárs 80 éves korában elhunyt. Elveszítettük választmányunk volt tagját Weress Józsefet, Székely Zsigmond kálnoki lelkészt, kezdet óta tagtársunkat és még sokakat, kikről lapunkban esetről-esetre megemlékeztünk.

A fiók=egyletekből.

Nem mindenikből érkezett jelentés, mert a menekülés okozta bajok és a közlekedési nehéz viszonyok sok jó tervet megbénítottak. De ez az év sem mult el tétlenül.

Az *aranyostordai* Lőrinci Dénes elnök jelentése szerint a nehéz közlekedési viszonyok s főleg az élelmezés lehetetlensége miatt gyűlést ebben az évben sem tarthatott.

Számadása szerint:	Bevétel	. 190.76 K
	Kiadás	. 1.342 „
	Maradvány	. 17.34 K

A f. e. vagyona: pénztári készlet: 17 K 34 fillér. A Takarékok betét 306 K 26 fillér. Hadikölcsön kötv. 500 K — 822 K 60 fillér.

Tagok száma?

A *küküllői* Gvidó Béla alelnök és Ütő Lajos titkár jelentése szerint gyűlést tartott Bethlenszentmiklóson, melyen kebli ügyeket intézett és újra szervezkedett. 1916 nyarán öt ünnepélyt rendezett Küküllődombon Gvidó B. elnöklete alatt. Közreműködtek: beszéddel Biró Pál, Sándor Gergely, Szász Dénes, felolvasással Halmágyi Samu, Miklósi János, szavalattal Miklós János, énekkel József Dénes. Imát mindig Ütő Lajos mondott. E szép és hatásos ünnepélyeket a menekülés miatt abba kellett hagyni. Elnökké Dr. Pálffy Ferenc ügyvédet választotta. Az új évre szép tervek kivitele vár. Tagok száma; 51.

Biró Pál pénztárnok számadása szerint:

Bevétel kamatból	2.81 K
Tagdíjakból	85.--- „
Összesen	90.81 K

Kiadás: központi egyület pénztárába 62 K 20 fillér, Takarékbka 29 K 61 fillér. Vagyona: Takarékbetét 63 K 51 fillér. Hadikölcsön kötvényen: 100 K. Kölcsönadva 500 K. Összesen: 661 K 54 fillér.

A *kereszturkői* leküzdhetlen akadályok miatt nem tartott gyűlést. Pénztárnokká választotta Katona Ferencz körí jegyzőt. Tagok száma?

Az *udvarhelykői* a jelen nem éppen kedvező évben is sikeresen működött. Karácsonyfalván népes gyűlést tartott melyen közre működött dr. Boros György és Boros Rozsika „érdemes közreműködésükkel a gyűlés sikerét biztosították, a helyi működők is elismerésünkre méltók“ írja jelentésében Benczédi Pál titkár. Tagok száma: 110.

A tagsági díjak csaknem mind befolytak. Választmány: Elnök: Ürmösi József, alelnök: Ajtai Jánosné, Györfi István. Titkár: Benczédi Pál, pénztáros: Ajtai János. Vél. tagok: Pál Ferenczné, Vas Albertné, Tary Sándorné, Bencze Gáborné, Ürmösi Józsefné, Péter Sándor, Ébert András, Barra Sándor, Vajda Antal.

Az együleti tagokban és vezetőségben meg van minden jó akarat a buzgó társadalmi működésre.*)

*) A főtitkár kéri a többi fiók-egyletek jelentését, különösen pedig a számadást, a vagyon és a tagok kimutatását, a választmány teljes nevsorát. Pótlólag kiadjuk a Közlönyben.

A *kolozsi* 6. felolvató ülést tartott: December 25-én a gyermekek részére, januárban a koronazást ünnepelték, május 28-án Arany Jánost. Felolvastak Kissné Papp Erzsébet elnök 5-ször, Kiss Sándor, Székely Mihály, Kun Sándor 1—1 szer.

Dr. Váradi Aurél tagtárs indítványára a közgyűlés a jelentést tudomásul veszi. Egyben elismerő köszönetet nyilvánít az elnöknek, főtitkárnak és a választmánynak valláserkölcsi és sociális téren végzett értékes munkájáért s az elnöki megnyitónak és főtitkári jelentésnek egész terjedelmükben jegyzőkönyvbe iktatását határozza.

3. Dr. Boros György főtitkár bejelenti a titkár lemondását. Közgyűlés Györfi István lemondását tudomásul veszi és a választmány ajánlatára Csiki Gábort választja titkárrá. A választmányból kilépő tagokat újra választja, a városról eltávozott Gyöngyösi Béla helyét Vass Domokos polg. iskolai tanárral tölti be.

A pénztárnok felolvassa jelentését:

Tisztelt Közgyűlés!

Pénztárnoki jelentésemet a következőkben teszem meg: Összes bevételünk volt 42350 K 80 fillér, melyből 24348 K 87 fillér a megelőző évről hozatott át. A folyó évi bevétel így 18001 K 98 fillér lenne. Minthogy azonban ez összegből is 10070 K 06 fillér csak könyvelési tétel, valódi és tényleges bevételünk 7931 K 92 fillér volt a múlt évi 6597 K 56 fillérrel szemben. Kiadásaink összege a könyvelési tételeken kívül 3961 K 37 fillér.

Az egyletnek pénztári könyvén levő vagyona 27959 K 42 fillér. Ebből tőkésített alap a múlt évi közgyűlés határozata szerint 19026 K. Választmányunk ajánlja, hogy alapszabályainak rendelkezéseinek megfelelően a jelen közgyűlés határozatából tőkésíttessék 4099 K 10 fillér befizetett alapítói díj és az évi jövedelem öt százaléka gyanánt 191 korona, összesen tehát 4290 K 10 fillér. Ez ajánlat elfogadása után tőkésített alapjaink összege 23317 K 10 fillér lesz.

Bevételeink részletei a következők voltak:

Tagsági és előfizetői díjak	148 06 K;	a megelőző évben	104074 K
Fiókegyletek járulékai	601 95 „	„	767 71 „
Nyomatványokból	259 86 „	„	189 48 „
Kamatokból	1040 85 „	„	552 08 „
Ajándékokból	445 00 „	„	144 00 „
Segélyekből	— „	„	803 05 „
Alapítói díjából	4099 10 „	„	2509 — „
A budapesti DFE. járuléka	„	„	100 — „
Összesen:	7931 92 K;	„	6596 56 K

Kiadásaink részletei a következők voltak :

Az U. K. költségei	3480.5 K;	a megelőző évben	2315.— K
Ügykezelés	32.40 „	„	41.63 „
Misszió	40.32 „	„	84.94 „
Tiszteletdíjak	408.— „	„	254.— „
Összesen :	3961.37 K	„	2695.55 K

A fiókegyletek járulékal bevételeinkhöz a következők voltak :

Aranyostordaköri fiókegylet		; a megelőző évben	70.80 K
Felsőfehérvári	8.40 K;	„	—.— „
Fogarasi	„	„	9.40 „
Héromszékköri	166.15 „	„	108.84 „
Kereszturköri	29.— „	„	110.— „
Kolozsi	30.00 „	„	60.— „
Küküllőköri	63.20 „	„	45.47 „
Marosköri	72.60 „	„	31.80 „
Nagyszebeni	32.40 „	„	—.— „
Segesvári	—.— „	„	50.— „
Udvarhelyköri	200.20 „	„	200.40 „
Összesen :	601.95 „	„	737.71 K

Tisztelettel kérem, hogy jelentésem tudomásul vétele után engem a lefolyt év számadásának terhe alól felmenteni sziveskedjék.

Kolozsvár, 1917. augusztus 1-én.

Gátfi Lőrinc
pénztárnok.

5. A pénztárvizsgáló bizottság jelentését a választmány beterjeszti:

Tekintetes Választmány!

Alulírottak *Dr. Boros* György főtitkár úr felhívására megvisszaván a Dávid Ferenc-Egylet pénztárát, illetve múlt évi — 1917 aug. 1-ig terjedő időre vonatkozó számadását, jelentésünket tisztelettel a következőkben tesszük meg:

Összes bevétel volt ... 42,359.85 K.
„ kiadás volt ... 14,391.43 K.

Maradvány 27,959.42 K.

Ez évi tiszta jövedelem ... 3,832.82 K.

Az egylet vagyona a következőkből áll:

1. A Leszámitoló bank 11,850 sz. könyvén 5,050.65 K.
2. A Leszámitoló bank 11,718 sz. könyvén 151.— „
3. Nemes Mariska kötelezvénye ... 100.— „
4. Magyar Koronajáradék kötvény ... 7,100.— „
5. Erzsébet-híd részjegy ... 100 — „

6. 6 ⁰ / ₀ hadikölcsön ... — — — —	1,500	K.
7. 5·5 ⁰ / ₀ hadikölcsön ... — — — —	13,500	„
8. 6 százalékos hadikölcsön elismervény	300	„
9. Készpénz — — — —	157·80	„

Együtt: 27,959·42 K.

Megjegyezzük, hogy az előző évi számadás lezárásakor Gálfi Lőrinc pénztáros kötelezvényén szereplő 8,425·33 K összeg befizettetett az Egylet pénztárába.

Ajánljuk, méltóztassék pénztárnoknak az idei tőkésítésre vonatkozó javaslatát elfogadni.

Javasoljuk, méltóztassék az eddigi gyakorlat szerint a tiszta jövedelem 5 százalékát azaz 191—191 K-t a titkárnak és pénztárnoknak tiszteletdíj címen kiutalni.

Megjegyezzük, hogy az elnök úr öméltóságának felhívására mult évben tartott pénztárvizsgálat kapcsán általunk javasolt pénztárkezelési módozatokra a választmány részéről semmi-fele intézkedés nem történt. Azok életbeléptetését elkerülhetetlennek tartjuk s azért azok tárgyalás alá vételét kérjük.

Végül javasoljuk, méltóztassék Gálfi Lőrinc pénztárnoknak a szokásos felmentést 1917. évi aug. 1-ig terjedő időre megadni.

Kolozsvárt, 1917 augusztus 23.

Hudházy Sándor,

Kovács Kálmán,

pénztárvizsgálók.

A választmány a jelentést elfogadásra ajánlja azzal, hogy a pénztárkezelés ügyében a jelen évben elfog járni.

— A közgyűlés a jelentést elfogadja azzal, hogy a választmány a pénztárkezelésre tett bizottsági javaslatot léptesse életbe.

Közgyűlés a pénztárnok jelentését elfogadja és Gálfi Lőrinc pénztárnoknak elismerést nyilvánít.

6. Gálfi Lőrinc pénztáros a „Merkur“ bankban elhelyezett és elveszett 8,425·33 korona összeget az egylet pénztárába a f. évben, május 7-én visszafizette s az időközi kamatainak elengedését kéri.

Közgyűlés a kérdés fölött tárgyal, tekintettel a választmány azon javaslatára, hogy a tőke kamatainak fele, vagyis 2 és fél százalék fizetessék meg a pénztáros által. Ürmösi József az udvarhelykőri fiókegylet elnöke a választmány javaslatát elfogadja azzal a kiegészítéssel, hogy a közgyűlés, tekintettel a pénztáros jóhiszeműségére s több évi lelkiismeretes munkájára, a pénztárostól ne kívánjon kamatot, fogadja el a tőkét. Dr. Tóth György nem kíván a kérdés érdeméhez szólni, csak azt kívánja, hogy a pénzügyileg fontos ügy aktaszerűleg

láttassék el s objektivé világíttassék meg, nehogy szabályellenes eljárás eredményének lássék a kérdéses összeg sorsa. A dolog érdemére vonatkozóan a választmány azt a felvilágosítást nyújtja, hogy az egylet pénze a Kolozsvármegyei takarékpénztárban volt elhelyezve és a „Merkur“ bankba való áthelyezés egészen a pénztáros kezdeményezésére történt, kétségkívül jó-hiszeműséggel. A választmány hosszú idő alatt azt a tapasztalatot szerezte, hogy a pénztáros az egylet pénztét lelkiismeretesen gondozza. Ezt bebizonyította a pénztáros azzal is, hogy a „Merkur“ bankban elhelyezett tőke biztosítását s egyszersmínt a kamat megfizetését is önként vállalta és főhatalmazást adott, hogy a tőke és kamatai biztosítására sinfalvi birtoka betábláztassék. Így az egyletet megkímélte egy hosszabb s esetleg költséges biztosítási eljárástól. Az is figyelem tárgya volt a választmányban, hogy Gálfi Lőrinc pénztáros a biztosítékul lekötött birtokát a károsodás idejében szándékozott eladni, arra vevője is volt, de a háború kitörése miatt a vásár megakadt s így nem hajthatta végre azt a szándékát, hogy a tőkét azonnal visszafizesse s az egyletet a kamatvesztéstől megóvjá. Közgyűlés ezeket a körülményeket figyelembe véve a pénztárostól a kamatfizetést nem követeli.

A közgyűlés dr. Tóth György indítványára ennek hivatalos közzétételét elhatározta.

7. Szaval. Tarcsafalvi Zoltán papnövendék. Közgyűlés tetszéssel hallgatja.

8. Taar Géza nagyajtai lelkész felolvas. (Felolvasása külön van közölve.)

Közgyűlés az aktuális tárgyú és hangulatos felolvasást nagy tetszéssel hallgatja s a felolvasónak elismerését fejezi ki. Ferencz József püspök ur kifejezést ad lelki örömének, hogy a gyűlésen részt vehetett s a többi számok mellett a hangulatos felolvasást végig hallgathatta, a felolvasásnak csupán a központot érintő részét kívánja rektifikálni, annak bizonyításával, hogy a menekült hitrokonok gondozása érdekében minden róle telhetőt megtett.

Ezután az elnök az egylet nevében a szereplőnek köszönetet mondva, a jegyzőkönyv hitelesítésére dr. Tóth Györgyöt és Hádházi Sándort felkérve, jobb jövőbe vetett bizalommal a gyűlést bezárja.

Kmf.

Hitelesítik :

*Dr. Tóth György,
Hádházi Sándor.*

*Csiki Gábor,
titkár s. k.*

A román betörés hatása közgazdasági és vallás-erkölcsi nézőpontból.

(Felolvasatott a Dávid Ferenc Egyletnek 1917 augusztus 25-én tartott ülésében.)

Mit hoz a háború, mit rejt magában, mit tartalmaz? Századokkal viszi-e vissza a kultúra, a haladás szekerét, avagy épen hasznos kerékkötője a lejtőn rohanó szekérnek? Értékek, szellemi és anyagi értékek elpusztítója csupán, avagy épen ezeknek árán újabb, izmosabb, elevenebb, életképesebb világnézetek, életelvek, lelki értékek kovácsolója? Pusztító zivatar é, amely az emberi élet minden mezején szemet és lelket gyönyörködtető tenyészetet semmisít meg, avagy hatalmas zendüléseivel, megtisztítván az élet elposványodott, megfertőzött levegőjét, új lendületet ad egy frissebb, egészségesebb, áldásosabb emberi élet lehetőségére. Vérözön é, mely hullámaival az élet mélységeiből csupán a szennyet és iszapot kavarja föl, avagy elmúltával a hátramaradt dús erejű televényban gazdagabb tenyészet áldásait és gyümölcseit nyújtja?

E kérdések taglalásában ma már egy hatalmas irodalom fejlődött ki, mely a most már negyedik évébe forduló háborúnak talán egyetlen pozitív eredménye eddig s félős, nekogy ez maradjon egyetlen kamatja is ez óriási szellemi, lelki és anyagi befektetésnek.

Nem régen egész sor német phitosophus nézetét olvastam a világháborúról. Valamennyi mind oda concludál, hogy a háboru, jóllehet teméntelen vér, könny és fájdalom, értékes kulturkincsek pusztulása árán is, de hatalmas erkölcsi és szociálizáló kihatásokkal bír. Hogy csak egyet említsek, a hosszú béke alatt elveszett idealismust újból föltámasztotta. Erősebbé tette a köteléket, mely az egyént az államhoz köti, izmosabbá a hazai rög szeretetét, a nemzeti hagyományokhoz való ragaszkodást, amelyeknek megnyilatkozásaiban az emberi erényeknek talán eddig nem ismert, hatalmas arányait csodálhatjuk.

Mélyebbre véste a szociális parancsokat. A sok ember roncsnak látása, a derékban kettészakadt, sokat ígérő, dicsőséges életpályák megsemmisülése, az annyi bevégezetlenül maradt szent köteletség: el nem csókolt csókok, mélységében ki nem meritett hitvesi hűség, avagy a mélységeken a törtszívek, örült lelkek — oly érzelmeket ébresztenek a lelkek mélyén, melyek az emberi közösség érzetét fokozzák, a társadalmi együtttható erőket fejlesztik s így bizonyos mértékben újjászületésre készítetik az embert. A sok millió emberi élet pusztulásával a megmaradt egyesek értéke s így az emberi méltó-

ság érzete is elevenebbé, tudatosabbá vált. És az anyagiak terén ?

Anélkül, hogy ellenségeinktől elhódított hatalmas területekre gondolnék, hát a fölfedezések, a találmányok, melyek ma a győzelem megszerzésére, a védekezés megkönnyítésére, az emberi élet spórlására, a megnehezült életviszonyok. az élelmezés, a ruházkodás, egyszóval a megélhetés elviselhetőbbé tételére szolgálnak, nem mind az emberi ész és erőnek a háború hatása alatti csodás, rendkívüli és áldásos alkotásai-é ?

A magasabban járó philosophus lelki szemeivel nézve tehát, minden jel arra mutat, hogy egy új történeti korszak küszöbén állunk, hol hátunk mögött régi elavult bálványok romjait hagyjuk, de előre nézve egy új világ, egy új, erősebb, izmosabb kultúra csillogó palotájának körvonalai bontakoznak ki lelki szemeink előtt.

Nem rendelkezem a bölcsesség mélységével, sem a philosophus hatalmas áttekintő szellemi erejével s így jogot sem formálhatnék, hogy a nagyok emez állításaival vitába bocsájtkozzam.

Talán épen a philosophikus mélység hiánya tehette nálam s azt hiszem rajtam kívül még sok másnál is, hogy jó ideig e borzalmas világégésben nem kerestem sem átkot, sem áldást, csak amikor fejem fölött is kigyuladt a házam s én is hajléktalanná lettem, csak akkor kezdtem mélyebben gondolkodni afelett, hogy a lobogó tűzfény nem csupán látványosság, de egy-egy emberi élet keserves verejtékén szerzett értékek elpusztítója is ; csak akkor láttam, hogy a tűz fényénél nemcsak az oltók hősiességét és önfeláldozását lehet csodálni, de meg kell látnom a füstben imbolygó emberi eltévelyedéseket is, melyek a kirakott prédára lesznek, csak akkor láttam, hogy elhamvadt házam üszkeiből nem csupán az elővigyázat, a gondosság tanulsága maradt számomra, hanem a hajléktalan bujdosók keserű sorsa és annak nagy feladatai. Én a háborúban sokáig csak szent kötelességet láttam és hirdettem csupán, amelyet minden áldozat, a legnagyobb önmegtagadás árán is teljesíteni kell, míg szent előttünk a haza fogalma, a rög, melyben véreink csontjai pihennek, amelyből véres verejték árán kapjuk a mindennapi kenyeret, amelyhez szent hagyományok hosszú sora, emlékek, álmok fűznek. Szent kötelességet, melynek teljesítése isteni parancsként nehezedik reánk mindaddig, míg szívünknek édes boldogsága örködni hitveseink, ártatlan gyermekeink békés lakozása, zavartalan álmai fölött, míg szent előttünk házi tűzhelyeink érintetlensége és tisztasága, míg drága kincs számunkra ez az édesen búsan zengő magyar nyelv, míg azokban az egyszerű fehérre meszelt kicsiny templomokban szeretjük Uram a Te házában való lakásunkat, melyekben

székely egyszerűséggel, a székely becsület mélységével és tisztaságával imádhathjuk az egy igaz Istent.

Csak most, amikor épen az egy évvel ezelőtti alattomos oláh árulás következtében a háború szívünkön talált, csak most látom, hogy a háború nemcsak szent kötelességeket és az ezeknek emberfeletti becsületességgel teljesítése nyomán támadt dicsőséges emberi erényeket tartatmazza, de átkot, rombolást és pusztítást is. Csak most látom, hogy a háború nyomán nemcsak megújulás, tanúság, megelevenítő, fölfrissítő erő támad, de hatalmas nagy arányú anyagi és erkölcsi destrukció is. És e fájdalmas tapasztalás után, ha nem is egészen, de inkább tudok ma már ahhoz a kevesebb idealizmussal, annál több realitással és őszinteséggel szóló fölfogáshoz csatlakozni, hogy „a háború erhölcsi, szellemi és anyagi téren olyan rombolást visz véghez, olyan értékeket semmisít meg, úgy fölforgatja a társadalom békés fejlődésre hivatott, kialakult rendjét, hogy megszünte után a romok eltakarítása, új értékek felszínre hozatala, a társadalmi összhang megteremtése, a nemzet összes meglévő energiáját újabb, belső háborúra hívja ki ismét. A háború meglazította a jogi, társadalmi erkölcsi és vallási kötelekeket, ledöntötte a megingatatlannak hitt bálványokat, felszínre hozta a lappangó bűnöket, megmutatta az ember igazi arcát. (Mihályfi Ákos: rektori megnyitó beszéd.)

Megkísérlem az oláh invázió hatását gazdasági és vallás-erkölcsi nézőpontból megvilágítani.* Ez kérdés minket közvetlenül érint, mert ez alattomos árulásnak minden átka, minden gyötrelme a miénk volt s ha lehet erről beszélni, miénk áldása és tanulsága is.

Abból az időből keresem az emlékeket, amikor még mint gondtalan 18 éves ifjú érettségi vizsgára állottam — s bizony csak most látom — hogy akkor inkább a verejték, mint tudás árán tettem érett voltomról bizonyosságot. Eszembe jut, hogy írásbeli vizsgálatom alkalmával egyik kedves, ma már csak boldog emlékezetű tanárom, ennek a nagy áttekintést, a múltnak gazdag ismeretét, patinás faj és rögszeretetet igénylő kérdésnek megfejtésétől tette függővé érettségemet: „Erdély, mint a magyarság védő bástyája“!

Igazán nem emlékszem ma már milyen, vagy egyáltalán adtam-e feleletet e kérdésre, hiszen a könnyelmű ifjú mindezekből csak azt viszi magával, hogy valamikor régen annyi szemfényvesztés, annyi csalafintaság, több izgalom, mint tudás árán, hát egyszer csak „egyszerűen érettnek“ nyilvánított komolyképű professorok által. Azt csak most látom, mennyire éretlen és zöld lehetett egy 18 éves ifjú egy ilyen nagy kérdéssel szemben, amikor szűkebb hazánk, Erdély országunk mult évi fájdalmas megpróbáltatása, székely népünknek, fajomnak

szomorú vándorlása, az élet vaskényszerűsége, ez a legjobb tanítómester tanított meg e kérdés megfejtésére. És azt is csak most látom, hogy ennek a kis ország résznek, és a benne élő jobb sorsra, nagyobb megértésre érdemes maroknyi magyarságnak is az volt eddig a legnagyobb szerencsétlensége, hogy azok között is, akik a hivatalosak, akik érdemekben, tudásban, gazdag tapasztalásban öszültek meg, hogy még azok között is sokan, de sokan vannak, akik még csak most kezdenek észrevenni s most kezdenek velem együtt az érettség ama fokához érni, hogy ezt a kérdést a maga nagyságában, fontosságában megéithessék. Csak így történhetett, hogy amikor most egy éve, ahhoz a kétes értékű dicsőséghez jutottunk, hogy szerencsétlen sorsunk az egész világnak részben kárörvendő, részben szánakozó figyelmét felénk fordította, hogy amikor kétségbe esett jajkiáltásaink királyhágón-tuli testvéreink figyelmét, szánakozását, részvétét és segítségét oly nagy mértékben felköltötte, egy kiváló publicistánk nagy elterjedésnek örvendő egyik napi lapunk hasábjain hosszadalmasan azon siránkozik, hogy ők eddig Erdélyből, annak népéből, kincseiből vajmi keveset, vagy semmit sem ismertek.

El kell ismerni, mostoha gyermekei voltunk az anyának, s hogy ennek a mostoha viszonynak a gyermek különös sajátosságai, szokásai, huzódozása, vagy az anyának nemtörődömsége, vagy mindakeltő volt az oka, ne vizsgáljuk azt mostan.

Most csak azt lehet megállapítanunk, hogy a mostoha gyermeknek haldokolni kellett, hogy kórágya mellett elismerjék, milyen áldott, kedves, sokat ígérő gyermek volt. Most csak arról emlékezünk mély fájdalommal, hogy ki kellett gyulni a háznak mind a négy sarkán, hogy a mentés alkalmával belőle kirakott töméntelen érték bámulatba ejtse a részvételre és segítségre sietőket. Föl kellett a régi sebnek szakadnia, hogy meglássák orvosai, hogy amíg ők kezelés alatt tartották, míg csupán elméletekkel és bankettekben hangoztatott jóakarattal fáslizgatták, az alatt üszkösödésnek indult. Ez a belátás, ez a föleszmélés, ez a megismerés az, melyet az oláh betörés mint áldást hagyott maga után. Erdély jövő gazdasági fejlődése és megerősödése szempontjából.

Amikor most egy éve Csikországot, Háromszék, Udvarhely, hatalmas állatállományaival, Brassó, a Barcaság jómódu, még e Zsirtalan világban is tetemesen zsiros kalapu szászai régi és fejlett gazdasági kultúrát eláruló fölszerelésük egy részével eláraszták a nagy Magyar Alföld gazdag rónáit; Királyhágón tuli magyar testvéreink minden szivességük és vendégszeretetük mellett is, csak akkor kezdték megijedni, csak akkor kezdték másképp taksálni Erdély gazdasági erejét, amikor minden a nagy tömeg, mindez a nagy érték az ő szivességüktől várta meg-

mentését. És ebben az ijedt csodálkozásban benne volt a megismerés a jövőre való jobb-n értékelés áldásos haszna, benne volt a mult 1000 holdas, lekicsinylő arroganciájának bünbánó beismerése, mely eddig Erdély gazdasági erejét, az itt élő maroknyi hűséges magyar polgár gazdasági értékét egyedül az alföldi paraszt előtt eddig oly csekély értékkel bíró puliszka mértékével mérte. Csak amikor ez a lekicsinyelt puliszka a mostoha életviszonyok következtében Királyhágón-tuli testvéreink asztalán is szívesen látott vendéggé vált, csak amikor az üldözött Jákób, a keserves menekülésből Isten kegyelméből hazakerült, pulizskás székely testvér ellenség taposta földjéről is a Szépmező az Olt a Küküllő, a Marosvölgyeinek hatalmas mennyiségű acélos buzájával fizette vissza a szánakozás által neki nyújtott szüküs kenyeret; Erdély gazdasági erejéről, értékéről csak akkor kezdett igaz és helyes fogalmat alkotni magának a buzás alföldi testvér. Hát még ha tudná, hogy hatalmas bércei méhében, mint a szívek mélyén, mennyi nemes érc, hatalmas fenyeveiben, erdőségeiben mennyi földolgozatlan érték, fürdőiben, gyógyforrásaiban, természeti szépségeiben, erdélyi specialitással fejlődő városaiban mennyi kamatoztatlanul álló hatalmas tőke, mely az eddig külföldre vándorolt idegenkedő jó magyar pénzre vár. Talán ennek a megismerése is elkövetkezik majd, amelynek nyomán Erdély gazdasági fejlődésének gyönyörű perspektívája tárul lelki szemünk elé.

És a népe? — Valljátok meg, sokszor gondolkoztatok úgy, hogy kicsiny érték, kicsiny súly, a magyar nemzet erejének serpenyőjében. Mi volt előttek eddig az erdélyi patriotismus? A multak székely dicsőségének csöndes majszolása, a jelen szunyadó tetterejének a multak elevenségével való kendőzése, az itt élő sokféle nemzetiség kifelé gravitáló aspirációival való csöndes megalkuvás, a nemzeti degenerálódásban való tehetetlen beletörődés, a képviselő választásokon a székely atyafi könnyü elvhűsége, könnyü megvesztegethetősége, vagy talán a székely legény kétes értékű fejszedobáló házsártossága. Így tudtátok ti eddig. Meg kellett inognia házatok keleti bástyájának, hogy erről is más képet alkothassatok magatoknak. Ime most lássátok, hogy a székely patriotismus nem a multakból való élés, annál kevésbé az itt burjánzó nemzetiségi aspirációk, hanem egyedül és kizárólag az ezen aspirációkkal századokon keresztül és ma is folytatott csöndes és zajtalan létfenntartási küzdelme az itt élő hűséges maroknyi székely magyarságnak, mely századokon keresztül s így ma is mindkét kezében fegyverrel viaskodva védte nemzeti és faji jellegét, a magyar szabadságot és függetlenségét, mialatt elveszítette lábai alól a dusabban termő televényt s ma a nagyon kicsiny termő erejűt csupán e létfenntartási küzdelem dicsőségétől megaranyozot,

sziklás bérceinek sasfészkeibe húzódhat meg. *Im most lassátok meg, hogy az erdélyi patriótizmus egyedül és kizárólag székely patriótizmus, melyről Csik, Háromszék, Udvarhely és a többi 82-es, 24-es székely bakai hűségükkel, becsületességükkel, kitartásukkal patakként omló drága véréükkel tesznek bizonyosságot, mialatt a Tömös, Ojtoz, Tölgyes, Békés szorosainak mélyén a keleti havasok bércsein és lejtőin Erdély gondviselősszerű szerepét töltik be a magyar alföld buzatermő rónáinak védelmezésével.* És ha mindczt megláttátok, azután kezdjétek megmérni, hogy az elfajultnak hitt székely vér mit nyom ma is, mikép a Bethlenek, Bocskaiak. Rákóciak idején a magyar nemzeti erő serpenyőjében.

A székely jellem, a székely becsületesség a székely egyenesség? Sokszor volt alkalmas téma fiatal zsrnaliszták kávéházi asztalánál a jól, avagy rosszul összerótt „Góbéságok“ számára. S ha a szegény székely jellemét, becsületét bizony sokszor kizárólag ezek a „Góbéságok“ világították meg a nagy világ előtt, amelynek lassankint köztudatába ment át, hogy a székely ember megbizhatatlan, agyafurt, facsaros észjárásu s mindnek két esze, egy jó és egy huncut van. Ám kik csupán e „Góbéságok“ hamis világításából ismeritek a székely jellemet, a székely becsületet, nézzétek meg most öszült székely apák és anyák székely hitvesek százezreinek hűségét, becsületes kitartását, szent önmegtagadását a mostani világ megpróbáltatás idején s bűnbánó megalázkodással szent tisztelettel fogjátok elismerni, hogy az a sokszor kifigurázott székely jellem, székely becsület, székely hűség juttatta azt a maroknyi népet oda, hogy ma a legnagyobb véradót fizeti székely becsülettel, amikor az egyiket nem siratja, másikat is, mindeniket, apjokat is odaadja.

És azalatt itthon a székely asszony erejen felül mer, amikor könnyeit visszafojtva, egymaga küzd erőtlenségében sziklás barázdáinak terméketlenségével s neveli itthon gyermekeit, a jövődő reményét. Királyhágón túli magyar testvérek, kiknek könnyező szemei felénk fordúltak az alattomos román támadás alkalmával, tanuljátok meg ezután a székely jellemet, a székely hűséget és becsületességet is máskép értékelni, mlnt eddig tevétek.

A székely munka, a székely találékonyság, a székely asszony sokoldaló munkássága, értékes háziipara mind olyanok, amelyek mindeddig mostaha elbirálásban részesültek. Jönni kell a megértés, a megismerés idejének ezen a téren is, amikor a székely munka értéke, a székely geniálitás nemcsak Amerika gyárcolossusaiban s hatalmas bányáinak mélyén lesz elismert, amikor a székely nő értékes kézimunkája, szöttesei, varrottasai nem a székely harisnyába bujt házaló oláh cigányok Bécsből importált silány portékájával lesz mérve, amikor a székely nőt

ebből a sokoldalú értékes munkásságából fogják megismerni a nagy világ előtt, s nem pedig Románia és a ragyogó fővárosok posványáiban és fertőiben megtévedt néhány szerencsétlen lélek könnyekre méltó tragediájából. Több teret az érvényesülésre, a székely munka, a székely genialitás, a székely alkotó erő számára és több megbecsülést, ebben az irányban is! És okosabb, mélyebb belátással rendelkező, önzetlenebb birtokpolitikát e földjéhez igaz hűséggel ragaszkodó, földjét oly sok verejtékkel termésre készítő székely-magyar számára, mert a múlt belátás hiánya, gondtalan nemtörődömsége folytán, a holdanként idegen kézre kerülő székely föld sorsorú sorsa lassankint épen oda vezet, a hova a tavalyi oláh betörés vezetett volna.

Oh vajha az alattomos árulás nyomán, multkori nehéz megpróbáltatásaink fájdalmaiból Erdély földjének, gazdasági erejének, értékének helyesebb megismerése, a székely nép jellemének, becsületének, hűségének igazabb értékelése és ezeknek folytán vezető szerepre hivatottságának belátása, egy szóval kicsiny földünk anyagiakban, gazdasági erőben való megifjodása, újjászületése következniék el. Talán ez újjászületés árán hamar fejednők a régmúlt bűnös mulasztásait, a közelmúlt nem kicsiny anyagi veszteségeit, mert a fejlődés törvényszerűsége arra sanit, hogy minden születésnek, minden teremtésnek fájdalmas a méhe.

Oh vajha az egymásra utaltság, az egymásra találás boldog érzetében együttes akarásai, együttes szeretettel az extra Hungariam elcsépeelt phrasissát ezzel toldanók meg: „Sine Transylvania, non est Hungaria“!

Lehet, hogy ezeket a sötét színeket az izig-vérig való erdélyi ember elfogultságának szemüvegén lehet látni, csupán, az is lehet, hogy ez elfogultság a túlzott fájdalom elfogultsága, lehet, de az őszinte fájdalom is olyan, mint ama bizonyos részegítő ital, amelyben igazság van.

Ha az oláh invázió nyomán támadott anyagi veszteségekkel, keserű tanúságokkal erdély gazdasági életének újabb föllendülése, a székelység erejének anyagiakban való megerősödése, megizmosodása fog járni: úgy a közelmúlt nem kicsiny anyagi veszteségeit hamar ki fogjuk heverni; annál nehezebben az erkölcsiekben okozott nagy arányú és fájdalmas veszteséket.

Pedig nem okozott speciálisabb károkat ez sem, mint a háború többi hullámai, csak az utjában talált szennyet és piszkot hozta magával, csak a felkevert iszapot rakta le, amint ez az árral szokott jönni mindenütt. Az oláh invázió speciálítása ránk nézve csak annyiban állhat, hogy szennyes hullámaival nekünk kellett küzdenünk, iszapjával minket fröcsköndözött be, s nekünk hagyta a visszavonulta után itt maradt posványáiban

és fertőiben fészkelő ezerféle miazmák ellen való küzdelmet és ennek felelősségteljes feladatát. Hogy ebben a tekintetben mekkora kárt szenvedtünk, arról csak akkor alkothatunk magunknak helyes képet, ha figyelmes gonddal járjuk be erkölcsi életünk letarolt mezeit.

Két nap mulva ép egy éve már, hogy alattomos szomszédunk hűtlen árulása következtében kezünkbe kellett vennünk a vándorbotot s megkezdődött az erdélyi magyarság szomorú és fájdalmas, — csak a magyar kenyeret evő oláh polgártársak előtt gyönyörű — kivándorlása, akiknek a magyar hazához való hűségük teljes megvilágítását láttam ebben az ajkukról és kárörvendő lelkük mélyéről szóló mondásban: „Szép lehetett a magyarok bevándorlása, de nem csunya a kivándorlásuk sem.“

Igazán az irás szava teljesedett be. Eljött a nehéz idő, amikor „egy volt a sorsa a szegénynek és a gazdagnak, az urnak és a szolgának, a gyülekezetnek és a papnak egyaránt.“ Azt hittem, az egyenlőségnek ebben a könnyekre fakasztó megnyilvánulásában, az egyforma életsors halálosan kegyetlen kényszerűségében, az együvé tartozandóság érzetének, az egymást segítés, gyámolítás, az emberszeretet erényének szépséges megnyilvánulásaival találkozhatunk. És ehelyett még most is fülemben cseng az első ijedség fejvesztettségében senki mással csak magával törődő előre törekvők halálos tülekedésének örült kiáltozása, a karjukon kicsiny gyermekeiket gyalogszerrel végkimerülésig cipelő édesanyáknak kétségbeesett rimánkodása, amint egy-egy aránylag kevésbé megterhelt szekér, vagy ölebet, meg kanárit dédelgetve vivő uri fogat könyörtelenül hájt el mellettük, szánakozás és segítés nélkül. Még most is fáj a kenyeret és szállást megtagadó elbizakodott testvér botútűse, ki önző szeretetlenségében nem gondolt arra, hogy holnap ő is kezébe fogja venni azt a keserves vándorbotot, mellyel fáradt, kimerült, pörös testvére megelőző napon irgalomért és szánakozásért kopogott ajtaján. Hát még a kevés számú vonatok ajtajában, lépcsőin, fedelén vivott élet-halálharcok, melyek nem voltak tekintettel szoptató anyákra, gyöngé asszonyokra, kicsiny gyermekekre, melyeknek, meleg verejtéke ártatlan gyermekek elől zárta el a friss levegőt, amelyeket habár tapasztalásból nem is ismernek, mert a magam kormányozta tehén, — szekér kétes értékű kényelmét élvezhettem 13-ad magammal szolgatársam és a magam családjával együtt — de amelyek az előbbiekhöz hasonlóan arról szólnak, hogy épen a legnagyobb egymásra utaltság idején tagadta meg az ember emberi mivoltát s husz évszáz lelki kulturájának hamis birtoklása közben mutatta ki igazi ősember ábrázatát. Sohasem hittem volna, hogy ennek a husz évszáznak emberszeretetéit ilyen gyöngé fundamentumra építettük.

A menekülés alatt a kényszerű élelem requirálások, me-

lyeket a velünk menekülő ifjaink és gyermekeink serge, élükön könnyü gondolkozásu apákkal és anyákkal a tobzódásig vittek; az idegen vagyon nem tisztelése, uton-utfélen való rongálása — mert hiszen ugy is az oláh kezébe kerül, — a fele utról visszatérő élelmes atyafiak könnyü vigasztalódása, amikor megürült szekerüket az uton gazdátlanul maradt lakások értékes ingósaigaival megterhelve vezették haza; otthon maradt, irántunk, elmenekült testvéreik iránt a legjobb szándékkal el telt „menekítő“ (uj szó az oláh háboru szótárából) testvéreink, róluk soha föl nem tételezett nagy megtévelyedése; a menekülés szorultságában az állat-beváltó asztalok körül lebzselő lelketlen üzereknek székelly asszonyok könnyén szerzett százezrei; még az emberi kapzsiságnak is monstruózus kinövéseit mutatják.

S mikor Isten kegyelméből újra haza kerülhettünk, az elveszített vagyon ujjabb, hirtelen pótlására irányuló kapzsiságban; az összegyűjtött rablott ingóságok ujjabb eltulajdonításában a magának ismerés által, melyben, — tisztelet adassék a mégis — hála Istennek nagyobb kivételnek, — együtt versenyzett a harisnya és nadrág, a szöttes rokolya és a suhogó selyem viselője; az ujjabb óriási árfejhajtásban, a kárbevallásoknál esz közölt lelkiismeretlen adatok útján szerzendő jogtalan vagyon nemtelen vágyában, az emberi önzés. a rut kapzsiság tovább folytatta áldatlan munkáját. Oh bizony mélyek azok a sebek, amelyeket a mult évi oláh betörés erkölcsi életünkön ütött, amelyeknek sebhelyei, forradásai is megfognak látszani hosszú időn keresztül.

Mert mit várhatunk attól az ifjúságtól, mely e megingott alapu erkölcsi élet kellős közepén nevelkedik? Mit várhatunk — kimondani is fáj — a hat éves tolvajtól, a tíz éves zsványtól, kik játék módjára vettek részt könnyelmű szüleik bűnös megtévelyedéseiben, akik ezen bűnök kendőzése, takargatása, mentegése között megtanultak hazudni, megtanítottak a hazugság családi erényére és hasznára?! És mit várhat a nemzet, az egyház azoktól, kik részt vettek a szent oltárok kifosztásában, kik ott állottak a templom-gyalázók sergében, kik részt kívántak ezeknek közprédára dobott kincseiből? Vajjon ezeknek kezében mikép fog fejlődni a nemzetnek, az egyháznak jövő reménye, amely sok esetben azt látja, hogy nem az az áldott, aki épít, hanem aki romból? Ne ragadtassuk el magunkat az álhumanismustól, nyitott szemmel, szeretetteljes vigyázással vegyük kezünkbe a kést, a vadhust elevenjéig kell vágni, ha az épen maradt részt megmenteni akarjuk. És épen itt van az a pont, ahol az egyházak s közöttük szeretett unitárius egyházunk jövő nagy elhivatását, az egyházi és társadalmi egyesületek szent feladatainak egész sorozatát látom.

Nekünk ujjá kell szülni az erkölcsi romlásnak indult

világot s az eldobott fundamentum helyébe vissza kell tennünk amaz erős, rég kipróbált alapot, melyet az Ur Jézus vetett. Isten és emberszeretet! E kettős sziklaköví fundamentumon építsük föl jövőre népünknek valláserkölcsi életét. De valahogyan más formában, más készültséggel, nagyobb körültekintéssel, több céltudatossággal, nagyobb szervezettséggel és nem olyan ötletszerűen, olyan sokféle egyéni recept szerint, mint eddig tevők. Ifjuságunk nevelésének, továbbképzésének szent munkáját csak folytassuk tovább, de ennek a munkának is tervét jövőre ne az ötletszerűség adja, amint ezt eddig kevés komolytartalmat, miden céltudatossággal nélkülöző, csak erőszakolt vasárnapi iskoláink mutatják; de ifjuságunk nevelés történetjének jövőre melegen érző unitárius szívek, komoly elmélyedni tudó, alapos készültségű és emellett helyes gyakorlati érzékkel megáldott unitárius elmék előrelátással, megfontolással készített, egységes, mindenekre kötelező, céltudatos tervezete szerint. Talán ez egységes, komoly készültség, helyes gyakorlati érzék alapján készült tervezeten fölépülő népnevelésünk, ifjuságunknál is komolyabb elmerülést, tisztább lelki világot, a szentebb dolgokhoz való nagyobb vonzódást, a lelki értékek fölélt való őszintébb örömet fogja eredményezni, mint eddig. Mert az eddigi eredményét csak a rózsaszínű üvegen látás tudta nagyra értékelni. Ne csak megszervezzük ifjuságunk lelki nevelését célzó egyesületeinket, de az arra hivatottak tudjuk is meghatározni az egyesületekben az alantások által végzendő céltudatos, valóban nevelő és nemésítő munka határait és jelöljék meg egységes irányát s nagyobb elhivatottságunknál fogva értékes tartalmat is adjanak az igazán szent és komoly munkának.

És meg kell szervezni a nevelők, az unitárius apák és anyák komoly egyesületét is. Egyházas népnevelésünknek eddig épen az volt a legnagyobb hiánya, hogy eddig jó, avagy rossz recept szerint, de mindig csak az ifjúsággal törődtünk, de azoknak számára, akiknek kezében a nevelés munkája tovább kellene folytatódjék; a szülők tovább képzésére, lelki művelésére csak a 7-ik nap 10—15 perces prédikációinak sovány tételeit fordítottuk. Így történhetett meg aztán, hogy ami kevés szent magot elhinthettünk gyermekeink lelkébe iskoláinkban, avagy egyesületeinkben, azok sokszor már az iskola küszöbén tul pusztulásnak indultak. Tiszta, becsületos lelkületű, erős unitárius öntudattal átitatott, mélyen vallásos érzésű apákat és anyákat előbb és aztán azután velők, általuk és bennük, egy-nemesebb, tisztább lelki világgal bíró, egy szentebb ideál felé törekvő, egy komolyabb törekvésű ifjuságot a jövendőség számára.

És aztán mindkettőben, apákban és fiakban, anyákban és leányaikban éieszeni, erősíteni, állandó érintkezés által elevenné tenni a hovatarozandóság, az unitárius összetartás érzetét,

őseinknek ezt a régen kigunyolt, ma már szinte feledésbe menő, alig gyakorolt erényét. Megújulást, fölírissülést várunk ez irányban is jövőre nézve, mert vajmi keveset tettünk a multban mindezekért. Hogy csak egyet említsek a közelmúlt eseményeiből. Amikor a mult évben szomorú és fájdalmas ménékülésünk idején a végekről a hivek ezrei tódultak egyházunk központja felé, szívéen keresztül, mikép ezekből a vér tolul a szív felé, hogy ott elernyedéséből fölírissüljön; csüggedő hiveink ezrei is az unitárius szívnek közelében várták volna a fölírissülést, csüggedésükben a megerősítést. Egy unitárius melegséggel telt kézszorítás a poros vándorral, egy az unitarizmus középpontjából, szívéből eredő szeretetteljes részvét a hontalan, templomnélküli hivek sorsa iránt, az ismeretlen helyen nem kedvtelésből utazó hitrokon szeretetteljes utasítása, kalauzolása, egy unitárius méretű szegényes picula bár az arra szorultak részére, melyet egy jó szó forinttá nevelt volna; oly nagy erkölcsi befektetés lett volna, amely kamatjával, az ősi összetartás erényének gyakorlása árán, gátat vetett volna, az ennek híjjával támadt nem kicsiny centrifugális erőknél. Talán a vérnek tulságos nagyméretű szívfelé tódulása okozta a pillanatnyi guttaütést, a pillanatnyi tehetetlenséget. * Hisszük, jobb idők következnek ezután. Hadd érezze az a pályára készülő unitárius ifju az előkészület idején, a pályaválasztás alkalmával, az életbe kilépéskor, az érvényesülés sokszor keserves küzdelmében az unitárius szív meleg dobbanását. És ha lehet, hadd érezze az az unitárius iparos, kereskedő, földmives és minden pálya, hogy annak a kenyérnek, melyet a jólét napjaiban megszeg, legalább egyik sarka az unitárius szív meleg szeretetének adománya. Az erős unitárius öntudat, az unitarizmus összetartó ereje ezeken épül.**

Föl tehát a munkára, a mély sebek gyógyítására a hiányok pótlására, de mindenki a maga hivatásszabta munkakörében. Mert a kevés szaktudással bíró, a szinte laikus ápoló, a gondozó, az őrtálló, csak a betegséget konstatálhatja, a szemek lázas tekintetéből, a mell zihálásából, a test forróságából. A betegség helyes megállapítása, a megfelelő recept írása, a gyógyszer helyes adagolása, módjának előírása a tudósabb doktorok

*Amit felolvasó kíván arról volt gondoskodva, mert a kolozsvári tanárok, papok, tanítók, tervszerűleg felosztották magok között a Kolozsvárra bevezető utakat, keresték hiveinket. A kiket megtaláltak, elhelyezték a régi kolégium udvarára. Hetekig táborhely volt. A templomot nyitva tartották, ajtaján és a papok hirdették, hol kapható utasítás, segítség. Több hétig állandóan kerestük és szereztük a passierscheinokat. Ha ily szervezkedés mellett is nem foghatunk kezét mindenkivel, oka az volt, hogy a százak a sok tizezer közé bevegültek. Nem a központon mult, ha mindenkit nem melegithettünk szeretetünkkel.

**Ezt óhajtjuk mi is!

hivatása, a gyógyszer megkészítése a patikus kötelessége, a betegnek előírás szerinti ápolása, a gyógyszer pontos adagolása, hatásának időnként az orvossal való közlése, a betegnek állandó lelkiismeretes figyelemmel tartása, ez az ami az őrtállókra, az ápolókra tartozik.

Álljon mindenki becsülettel a maga helyén s akkor hiszem, hogy elmondhatjuk a nagy Szécheny mondását magunkra vonatkoztatva is: Erdély s benne az unitarizmus diadala nem volt, hanem lesz!!

Taar Géza.

Lelkész-beiktatás.

A kálnoki egyházközségünk lélekemelő ünnepet tartott július 29-én. Akkor iktatta be lelkészi állásába fiatal papját, Bíró István papjelölt személyében.

Az árván maradt parochia új gazdát várt.

Püspöki kinevezés útján nyerték Bíró Istvánt, a papnevelő intézet egyik legszorgalmasabb és legtehetségesebb növendékét papjuknak. A beiktató ünnepen, július 29-én a kálnoki kis templom tömve volt a helybeli unitárius és református hívőkkel, de ott volt a bodoki leány egyházközség, s a környék intelligenciája is. A beiktatást József Lajos esperes vezette. Bevezető beszédében szépen emlékezett meg az elhunyt Székely Zsigmondról s a püspöki kinevezés felolvasása után felkérte kinevezett lelkészt székfoglalójának megtartására.

Lelkészbeszéde, mely gyönyörű programja lehetne minden papnak Pál apostól Kolossebeliekhez írt levelének IV. része, 17. versén épült fel. Eljövendő hivatását a Jézusi alapon álló vallásosság és a tiszta erkölcsiség hirdetésében, s terjesztésében látja.

Esperesünk beiktató beszédében találóan mondta a székfoglaló elhangzása után: „Harc a lelkész kötelessége!” Harc a vallástalanság, a tudatlanság, a babona, a kísértések, az irigység, gyűlölség, a fájdalom, a bánat és halál ellen. Ezt a harcot ne csak a szószékből harcolja ifjú lelkész, de küzdje az iskolában és a Cura pastoralis terén is.

Templomból kijöve, a már beiktatottat az egyházközség nevében Bedő Lajos bíró, a ref. testvérfelekezet részéről Cseh Emil ref. lelkész üdvözölte. Ezután közömbös volt, hol szebbnél-szebb elmefuttatásokban gyönyörködhattünk.

Kiemelek 4 női nevet, kik fáradságot nem tekintve, önzetlen buzgóságból állottak az egyházközség szolgálatába e napra. Vaska Mózesné egyik, ki a vendéglátó asszony tisztét, Utó

Gizike, Szabó Ilka és Ütő Anna, kik a házi leányok szerepében szorgoskodtak, s adták a fehér asztal felszerelését e nagy ünnepen.

Jelenvolt.

A Hargita alján.

Reggelinkhez, vaesoránkhoz ágyu szól,
És sóhaj a keteti gránieról . . .
A graniera székely bakák ügyelnek,
S minket féltve rohannak a Szeretnek

Negyvennyolcban voltak itt a muszkák is,
Becsülettel kiálltuk az oláht is . . .
De jövőben otthonunkból nem futunk.
Lesz nekünk majd újra Gáber Áronunk!

Bizakodva nézzük a Hadak-utját . . .
Székely asszony azon várja az urát;
Azon jöttek őseink e hazába,
Ézért nem jut székely muszkafogságba . .

Az asszony nép dacos arccal dolgozgat,
És a szellő gyászkendőket lobogtat . . .
De mire a gyászfekete elkopik
Székely fiuk anyjuk könnyét letörlik.

Ily reménység tölti el a keblünket,
Hogyha fogyni látjuk is a vérünket.
Jó az Isten: ad áldást és gyermeket,
Igy érijük meg a jövendő ezreket.

. . . y

Nők Világa.

Levél unitárius nőinkhez!

Lelkem egész melegével ragadom meg az alkalmat arra, hogy az újra éledt „Nők Világa“ kedves olvasóit üdvözöljem. Nagyon kérem: vegyék ugy e sorokat, mint testvéri üdvözlétet, mert hiszen a cél — melyet magunk elé tűznünk kell s melynek elérése végett tömörülnünk „is kell“ — a cél testvérekké avat bennünket.

Mindannyiukat üdvözölöm hát testvéri meleg szeretettel s kérem, olvassák hasonló érzéssel leveletem, mert e pillanatban — ugy érzem — egész lelkem nyilik meg előttük.

Beszélgessünk egy kicsit. Tudom — magamról tudom, — hogy sok dolguk elfoglaltságuk van, tán fáradtak is s az élet gondja súlyosabban nehezedik vállaikra mint valaha is; mind jól tudom, talán nincs is senki közülünk, kire a háborus gondok,

borzalmak és aggodalmak lidérc nyomásként ne sulyosodnának és mégis arra kérem beszéljünk egy kicsit. Ugye kedves hölgyeim, ha vendégük érkezik — még ha nem is éppen várt és kedves — ugye azért minden fáradság s égetően sürgős munka mellett is, igyekeznek azt *hagyományos* vendégszeretettel fogadni és minden jóval ellátni?!

Nos! és így észre sem veszik — s ha tán első pillanatban kissé bosszankodtak is munkájuk megzavarása miatt — észre sem veszik, hogy a vendégfogadás valamilyes jól eső, fölfrissítő hatással van rájuk, bármennyire hitték is azelőtt, hogy nincsen rá idejük.

Hát én most arra kérem kedves társnőimet tekintsenek engem is vendégüknek — néhány percig — és ne a köteles szívességgel csupán, hanem megértő szeretettel s csevegjenek gondolatban, lélekben velem.

Fölhivom szíves figyelmüket az újraéledt „Nők Világá-“ra Fogadják a tetszhalálból ébredőt szeretetükbe és munkálják fejlődését, gyarapodását, hiszen e kis lap nem csak összetartó kapocs lesz majd közöttünk, hanem segítők a közös nagy munkában.

Mert sok és nagy munka vár reánk magyar unitárius nőkre a háboru utánra; de a mig e teendőket körvonalozni lehetne, addig a tömörülést kell elősegítenünk. E tömörülés azonban csak is úgy érhető el, ha az egész vonalon egy szívvel, egy lélekkel fogunk hozzá: *egyjetértünk!*

Éppen ezért nagyon kérem kedves papné tanitóné, jegyzőné asszonyainkat tanitónő és ifju leányainkat, hogy vegyék lelkükbe az eszmét és ki ki szíve szerint fogjon munkához. Silessen megalakítani községében, avagy városában a „Nők Szövetségét“, a melynek keretében aztán bő tere nyílik minden nemű munkásságnak, mely a kitzendő célok szolgálatában fog állani.

Végtelen hálás volnék, ha addig is, mig ez mindenütt sikertül, addig is kedves soraikkal fölkeresnének, ha talán valamely útmutatásra volna szükségük. Ha pedig közleni, javasolni valója van bárkinek is, a „Nők világa“, kis lapunk, nyitva áll kedves és várt soraik befogadására.

Unitárius „Nők Szövetsége“! E nevezet oly gyönyörű fogalmat kell jelentsen, mely fogalom, mindent a mi szép, a mi nemes és a mi hasznos — ugy a házára mint kised egyházunkra vonatkozólag magába kell foglaljon. Mi pedig tartjuk legszebb és legnemesebb kötelességünknek, hogy tagjainak érezzük magunkat, mert erős egyedekből áll a szerves egész!...

Most mikor szerte e hazában minden felekezeti női zászlót bontanak és sietnek bebizonyítani, hogy a vallásos élet terén a nők tehetnek legtöbbet, mert a női kedély az a legjobb

talaj, hol gyökeret ver minden nemes eszme és ideál; — igen — most mi sem kicsinyelhetjük a gondolatok, mely a tömörülésre készlet s mi sem zárkozhatunk el a kötelességek elől, melyek elhivnak bennünket.

Hölgyeink segíteni tudtak és akartak a rettenetes és borzalmas háboru ideje alatt az erősebb nemnek s megmutatták, hogy a nő munkája mennyi értéket képvisel.

Nos ez érték, melyet tagadhatatlanul a háboru váltott ki, a véres zivatarok szűnésével hatványozott mértékben kell érvényesülnön. Az ujjá született drága hazáért és a mi fenkölt szép vallásunkért a munka fegyverét kell fölragadnunk nekünk is, hogy ezzel harcolva, munkáljuk a jobb jövődöt.

Édes testvéreim! Kedves unitárius nők! Halljátok meg a szózatot, mely felétek kiált: szeressük egész szívvvel ezt a sokat szenvedett édes anyát a hazát; vallásunkat, mely lelkünk dicsősége, népünket, ki megmutatta, hogy e sok vérrel áztatott rögökön élni-halni tud és akar!!...

Szeressünk! S ha szeretünk, akkor cselekedjünk, dolgozunk is.

Várom és kérem az eredményt, mely — ha oly igaz szeretettel vettétek soraimat, mint a hogyan az irva van, — akkor az eredmény el nem marad.

Isten áldása legyen a kezdeten!

Kolozsvár, 1917. augusztus hó.

Ürmösi Károlyné

„Nők Szövetsége“ titkára.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

A reformáció ünnepe alkalmából az Unitárius Egyházi Főtanács elküldötte üdvözlét az ágost egyházét báró Pronay Dezső egyetemes felügyelő ur, a reformátusokét dr. Kenessey püspök ur kezéhez. Fölhivta Ferencz József püspök ur az unitárius lelkészeket hogy templomaikban a reformáció 400 évi fordulóját ünnepeljék meg.

A reformáció ünnepe készülnek a magyarországi protestánsok. Az unitáriusok is. Kolozsvárt az unitárius templomban október 28-án

d, e. ünnepélyes istentisztelet lesz a reformáció emlékére.

Elnökünk boldog volt 25 éves főgondnoki jubileumán, mert érezte hogy őt egyháza szereti, és becsüli. Boldogságát tetőpontra emelte az a tüntető fölvonulás a melyet a Dávid Ferencz Egylet rendezett. Tudta hogy ő érette ebben a körben rajonganak. De azt még sem gondolta, hogy oly sokan sereglenek egybe mint az Egylet örökös alapítói. Mindenkinek örvendett, de leginkább föl-

tünt és jól is esett, hogy *papjaink* oly szép számmal vettek részt az áldozásban. Megmutatták, hogy a népnevelés munkáját magukénak ismerik.

Gál Jenő táblai tanácselnököt, egyházunknak egyik oszlopos tagját szép kitüntetés érte. Király ő felsége hosszas bírói működése elismeréséül a Lipót-rend lovagkeresztjével ajándékozta meg. — Tudjuk, hogy az igazság szolgáltatása terén kitartó, becses és nagyrabecsült munkát végzett. Jól esik látnunk az érdem méltatását, mert úgy érezzük, hogy ezzel másnemű közszolgálatiért is érez némi jutalmazást. Az unitárius egyház kebelében két korszak jegyezte föl tevékenységét: a budapesti egyházközség alapítása és templomának építése ideje. Ő volt az egyházközség önzetlen jogtanácsosa. Kolozsvárt a nagyobb egyház jogai védelmében és tisztázásában ott működött elnöke Fekete Gábor oldala mellett A Képviselő és Főtanácsban nem volt sem szorgalmasabb sem szókimondóbb tag, akit jogi tudása és sok irányu tapasztalata sokszor juttatott döntő szóhoz. Üdvözljük!

Dr. Gál Kelemen kolozsvári főgymn. igazgatót király őfelsége a II. oszt. polg. hadi érdemkeresztjével tüntette ki. A jeles tanügyi férfit ért eme legfelsőbb figyelem iskolánk-
nak és egyházunknak is szól. Üdvözljük barátunkat és munkatársunkat,

Leányotthon jöjjön el a te országod, vagyis jöjj el te közénk, és fogadd gondozó karodba tanulóleányainkat! Ezt óhajtja anyai vidéki leányos szülő. Ezt a kér-

dést a Főtanács újból felszínre hozta s immár nem is engedjük eltűnni szemünk elől valameddig nem látjuk biztos fedél alatt, jó kezekben. Kolozsvárt van helye. Itt van iskola és tanfolyam minden pályára. Itt van az Unitárius Nők Szövetsége a mely szemmel és szívvel fogja kísélni az ifju hitrokonokat. Mindenki vár valamit. Várja azt az alapítót a ki kis Berde Mózsája lesz a leányoknak. Milyen szép cél, milyen gyönyörű pálya! Ha tizezer unitárius férfi és nő mindenike *csak tiz koronát* küldene be már olyan alapra támaszkodna, a melyet a vihar sem tudna feldönteni.

Dr. Czákó Jenőt újabb kitüntetés érte. A király a honvédelmi miniszter előterjesztésére miniszteri titkárrá nevezte ki. Örömmel üdvözljük a jeles tehetségű, szorgalmas tisztviselőt, kire még sok hasonló szerencse vár.

A Bedő pályázat nyertesei. A dr. Bedő Albert jelen évi pályázata eredményes volt. Két tételre csak öt egyházi beszéd érkezett, de azok között pályadíjra érdemesek voltak. Egyik pályadíjat Nagy Béla segesvári lelkész nyerte el. A tábori elkészí ruhában megjelent nyertest lelkesen megéljenezte a Főtanács. A másik nyertes Kovács Lajos brassói lelkész immár annyira ismeretes ezen a szellemi turfon, hogy nélküle talán nemis képzelhetnők el a versenyt. Gratulálunk.

Házasság. Dr. Varga Béla egyetem m. tanár, főgymnásiumunk rendes tanára és Márk Lenke aug. 28-án Magyarrégenben házassági

frigyre léptek. Kisérje áldás és boldogság az ifju pár életét.

Schulek Géza ügyvéd meghalt Budapesten 1917. aug. 7-én. Ezt a nevet gyászkeretbe foglaljuk, mert egy könnyet megérdemel tőlünk. Hivatott foglalkozása után ítélve nem lehetne gondolni milyen lelkes apostola volt a haladó valásnak, a tisztult teologiai felfogásnak. A szabadelvő vallásos gondolkozók és hívők konferenciájának kezdet óta egyik legbuzgóbb tagja volt. Bő nyelvismerettel rendelkezett. A külföldiekkel érintkezni szeretett. Megjelent kongresszusainkon. Nagy tiszteletet vivott ki legjobbjaink előtt. Hú és lelkes munkatársunk, szeretetreméltó barátunk volt. A kegyetlen háború elragadta egyetlen fiát, megtörte nemes szívét. Fájdó érzéssel hullatjuk búcsú könyünket kedves emlékére.

Weress József ny. kuriai bíró egyháztanácsos élete 64-ik évében hosszas szenvedés után elhunyt aug. 9-én. Az igazságot kereső, embert becsülő, munkás és kedves férfiu, már régóta nincs közöttünk. A halál ránézve megváltás volt, családját, barátait s a D. F. E. választmányát, melynek tagja volt fájdalommal tölti el a már régóta tartó veszteség. Legyen pihenése csendes.

Kiss Jenő. Mint részvétellel értesülünk, *Kiss Jenő*, felsőrákosi körjegyző, augusztus hó 22-én reggel, hosszas szenvedés után meghalt. Az elhunytban a széles kiterjedésű Kiss család — a mely egyházunknak csak a közelmúltban

is három buzgó énekvezér-tanítót adott — egyik legderekabb tagját, az údvarhelymegyei közigazgatás kiváló tisztviselőjét, a jegyző kar egy büszkeségét veszítette el. Az ő rokonszenves egyéniségének elvesztése bár mindnyájunkat, a kik őt közelebbről ismertük, fájdalmasan érint: legsúlyosabb vesztesége mégis tiszteletreméltó ősz Nesztorunk, a mindig mosolygó szemű Kissgyörgy Sándor, vargyasi lelkész, tb. eszperes legkisebbik leányának, Kissgyörgy Berta felsőrákosi állami tanítónőnek, aki egy szerető férjet és három gyermekének gondos édes apját veszítette el benne. A mélyen sebzett sziveknek az isteni gondviselésben vetett hit mellett nyújtson enyhületet mindnyájunknak igaz részvéte.

Elhunytak. Pál Miklósné sz. Ürmössy Juliska Budapesten 43 éves korában hosszas szenvedés után. Nagy család gyászolja a jó nőt és édes anyát.

Perselygyűjtést rendezett a D. F. E. közgyűlése hadi árvák segélyezésére. Az eredmény 52 k. 50 f. volt.

Vannak más megható eseteink is. Farcádi Sándor vmegyei irodatiszt szeretett hazánkért hősi halált haltak árvái segítésére 10 kor, az Unitárius Közlönyre 10 kor. küld. Gál József sok gyermekkel megáldott lelkészünk a perselyalapba 20 kor. Kiss Jenő IV. éves teológiát hallgató ifju jól eső érzéssel adja az Egyletnek 10 koróját. Köszönjük.

Örökös alapítóink csodát miveltek. Az első száz lassan gyűlt össze.

Tartózkodva lépkedtek. A második száz együtt lesz talán a jelen évben. A névsor beszél önmagáért. Mi emberek szeretjük a jó társaságot, s ha csak lehet nem is maradunk el onnan a hova hivatalosak vagyunk.

Eltűnt emlékek. A bölöni hatolikus egyházi élet maradványai mind eltűntek, csak a katholikus temető van még és néhány hívő. A nagyajtai oldalon volt kápolna emléket a rét elnevezése: „*kápolnás*“ tartotta fenn. E réten, a dombok alatt volt egy kut, amit „*kápolnás kutja*“-nak neveztek. E rét régebben az Albert Lőrincz tiszteletes mesturam tulajdonába került volt, aki a kutat a jó gazda és belső ember gondosságával a legnagyobb rendben tartotta, mert azt akarta, hogy az arra járó munkásnép úgy kívánkozzék ez üdítő forráshoz, mint a szarvas a szép hives palakra. El is érte. Épen ezért a helyi kuriosomok kedvelője a kutat pompás köszinnel látta el és a fejfavésővel reá metszette: *Albert kutja*. Vendégeit szívesen sétáltatta erre felé „unitárius búcsura“ s örömmel mesélgette el a kut historiáját. Egyik parciális alkalmával valamelyik kedélyes litogatója a feirás *j* betűjét *y*-ra fordította s ezáltal a tisztos óhaj: Albert kutya lett. A tagosítás alkalmával a kedves hely gazdát és nevet cserélt. Megsemmisült a kut-köpu és az „unitárius bucsujáró hely.“ Sőt talán a kut vize is a föld alatt elvándorolt. Így tűnedeznek el az emlékek. De egy tanulság megmarad: csak az él és hat és csak azt tudjuk a jövőnek hátra hagyni, amit emberségesen gondolunk.

Hadiárva tanuló Kolozsvárt 7, székelkereszturt 2 iratkozott a gymnáziumba. 800-at megközelítő vagy talán megis haladó unitárius árva közül ennyi. A hadiárvaoknak egyharmada még hét éven aluli, egyharmadánál több 6-12 év közötti, azon felül alig van száz. Nagy része ős-termelő marad, de legtöbbje oly szegény, hogy csak nehezen tud boldogulni. Örökbe-fogadókat, jószívü embereket várnak a kis árvák, kéretnek a jó emberek. Jelentkezzenek! Segítsenek!

Uj örökös alapítóink (129-től 166-ig) alapítási szándékukat egy-egy szép gondolattal toldották meg: Ádámosy Gábor és neje (130) kis leányukat iktatják be a nagyok közé. Ekárt lelkes a feleségét (132) Máthé Mózes a nejevel egyetértve nagy szorgalommal gyűjtik a vagyont s ugy is áldoznak. (131). Killyéni Endre szeretné nemrégén elhunyt felesége nevét megörökíteni a D. F. E. örökös tagjai közt s maga is hozzá csatlakozik (133. 134.) Dr. Ferencz Ákos kívánja, hogy a D. F. E. örökös alapítói közé beiktassák, (135). Deák Miklók az elnök iránti hálája kifejezése képpen belépik a felesége és saját édes apja a két 48-as emlékére (136). A D. F. E. legifjabb elnöke Ürmösi József nejevel együtt két helyet foglal el. (137. 138). Követésre méltó példa. Dr. Hintz György fölhasználja a kínálkozó alkalmat és belépik (139). Rédiger Béla nejevel Deák Katalinnal elfoglalja a 140-ik helyet. Dr. Boros Györgyné elnökünket kívánja megtisztelni (141). Kádár József igazgató (Dés) édes szülői emléket örökíti

meg (142). Kőkössy Mihály lelkész nejét iktatja be (143). Kiss Sándorné, kolozsi elnökünk már régóta készült belépni (144). Guidó Béla esperes magát és Szabó Gábor-t jelenti be (145. 146.) Gálfi András ifju lelkész nem szeretne kimaradni (147). Kovács Imre lelkész nejét is bejelenti (148) Egyházközségeink ha lassan is csak mozognak. A korondit jelentette be lelkésze (149). Elnökünk családjából Gr. Horváth Toldi Rudolf (150) és Báró Petrichevich Horváth Artur (160) részt vettek az ünneplésben. Két lelkész Bartók Géza és Endre néhai édesatyjuk nevét örökitik meg (151). Dr. Gotthard Zsigmond (152) dr. Gyergyai Árpád (152) Székely János igazgató (155). Szentannai Sámuel (158) Varga András (157) Gál Jenő (159) egyháztanácsosok nem maradhattak ki a névsorból. Pülöp Mózes (154) Kisgyörgy Imre (155) Pap Gyula (160) lelkészek példát mutatva cselekedtek. Az édes apa Zsigmond Mihály hős halált halt fia emlékét tartja fenn alapítványával (162) A bágyoni unitárius nők szövetsége újabb szép tettet végez (163) Sebestyén Arthur uradalmi központi igazgató urat (164) és Geley Árpád urat (165) szívélyesen köszöntjük.

Örökre fogad egy *négy éves* unitárius székely hadiárva leánykát, jó módban levő nagykárolyi (Szatmármegye) kereskedő. Egy négy éves fia van s azzal együtt nevelné és taníthatná mint saját gyermekét s majd férjhez adná. Föltétel, hogy olyan árva legyen, kinek atyja az oláh betörés alatt

vagy mint katona, vagy mint menekülő halt meg. A jószívű ember hálából teszi azért, hogy az ő anyja 1849-ben az oláhok gyilkolása elől szerencsésen elmenekült, mint négy éves leányka. A kinek ilyen hadiárváról tudomása van értesítse Pál Ferenc esperes lelkészt Oklándon. Tőle kaphatni bővebb tájékozást.

Szerkesztői üzenetek. Olvasóinktól két hónapja vagyunk elszakadva. Éppen az alatt, amíg olyan hatalmas módon nyilatkoztak meg a Dávid Ferencz Egylet, s illetőleg az Unitárius Közlöny iránt, a melyet még nem tapasztaltunk. Azoknak, akik jelen voltak augusztusi szép közgyűlésünkön nem lehetett feltűnő, mert ott előszóval jeleztük, hogy a nyomdai viszonyok miatt a szept. és okt. számot együtt küldjük meg. Azóta újabb baj támadt. Eddigi nyomdánkat eladták. Más helyre kellett költözzünk. Ez ismét késedelmet okozott. Talán jobban lesz ezután. Szíves elnézést és kitarító türelmet kérünk.

Mindenkinek, aki eddig olvasta az *Unitárius Közlönyt* megküldjük ezt a kettős számot mint *egyleti tudósítót*. Ezzel jelezzük, hogy *egyleti tagnak* tekintjük és várjuk, hogy hátralékban levő *összes tartozását fizesse ki*: egyleti tagdíj 2 korona, a lap díja 2 korona, összesen 4 kor. A folyó évben várjuk a hátralék kiegyenlítését, de aki önként nem tesz eleget akár fiók-egyleti, akár más tag volt, más uton *fogjuk követelni*. Mi az *erkölcsi kötelességet* erősebbnek tartjuk a törvényesnél, azért vártunk!!

Az egyesület pénztárába folyó év június 27-től július 24-ig tagsági és előfizetői díjat fizettek: Gál Elek Szentgerice 917-re, Gaspár Gyuláné Csikszereda 917—919-re Özv. Dombi Lajosné Kuczor, Babó Lázárné Ujszékely, Rédiger Géza Marosvásárhely 917-re, Gálfi Zsigmond Tordatur 914—917-re, Turi Istvánné Fűzesgyarmat 916—917-re, Tóth Albert Magyarketzél 915—917-re, Tóth István Dés 916—917-re, Dimény Zsigmond Vecsés 917-re, Bede János, Fekete Gyula Kolozsvár, Szegedi Árpád Budapest, Szász Mihály Táboriposta 290, Szász Mihály Apáca 917-re, Konopy Kálmánné Odvas 916—919-re, Pap Zsigmond Enlaka, 013 = 917-re, Katona Márton Táboriposta 414. 917—919-re, Csiki Farkas Magyarorszentbenek 916—917-re.

Alapítói díjban fizettek: Urschütz Rezső Kolozsvár 100 K, Dr. Nagy György Budapest, 100 K. K Nagy Miklós Kolozsvár 10 korona.

A katonák emlékalapjára ajándékozott Győrfi Béla, hadnagy 10 K, Szász Mihály hadnagy 13 K, az U. K. céljaira Dr. Márki Sándor Kolozsvár 3 K-t. Fogadják az egyesület köszönetét.

Kolozsvár, 1917 július 24-én.

Gálfi Lőrincz,
pénztárnok

Az egyesület pénztárába f. év július 24-től szept. 30-ig tagsági és előfizetői díjat fizettek: Gyöngyösi Gábor Bágyon, Bartha János Táboriposta 144., Id. Simon Ferenc Nagyajta, Megyesfalvi Jánosné Létha 917-re, Gábor Márton Székelyudvarhely 916—917-re. Adorjáni Gyula Táboriposta 617. 918-ra, Kovács Margit Székelykeresztur 916—917-re, Kovács Irén Resicabánya 917-re, Fóris Gábor Nagyszeben 916—918-ra, Tischler Béla Táboriposta 523, Csipkés Árpád Marosvásárhely, Tób Zsigmond Nyáradremete 917-re, Fekete Zoltán Selmecebánya 910-ra, Bárka József Korond 913—918-ra, Antónia Mihály Magyarorszoát 914—917-re, Magyarorszoáti Unitárius Egyházközség 913—917-re, Szatmári Miklós Cegléd. Gelei Árpád Gyulafehérvár 917-re, Cupor Ferenc Torockó 917—921-re, Zsigmond Mihály Nyáradgálfalva 916—917-re, Keresztesi Dénes Szentgerice 914—917-re, Dr Kiss Elekné Kissolymos, Szilágyi Dénesné Nagysolymos 917-re, Benkó Mihályné Kolozsvár 911—912-re, Dr. Zoltán Gyula Héjjasfalva 917—918-ra, Vajda Sándorné, Szimák Irike Kolozsvár, Schmer Ferenc Budapest, 917-re, Farcádi Sándor Beszterce 915—917-re, Székely Sándor Kolozsvár 916—917-re, László Péter Felsővisó 917-re, Szathmáry Miklós Székelykeresztur 916-ra, Kádár Károlyné Arad, Tamás Lajosné, Pap Mátyás Kolozsvár, Dr. Pálfi László Marosvásárhely 917 re, Szász Károly Budapest 817—918-ra, Kelemen Árpád Székelykál 915—916-ra. Weress József Tábori p. 117—917—21-re.

A felsőfehérvári fiókegylet pénztárába fizettek: Bedő Ferenc Fogaras 904—912-re, Bencédi Pál Homorodujfalu 92-re. Kiss Aladár Olthévíz 910—913-ra, Kiss Aladárné 910—913-ra. Kolcsár János 912—917-re, Péterfi Gyula, Péterfi Gyuláné 913—914-re. Ince Zsigmondné 910—912-re, Osváth Gábor, Osváth Gáborné Ürmös 912—917-re, Kovács László Alsórákos 911—913-ra, Kallós J. József Datk 910—917-re, Korodi József 911—912-re, Kallós Tamás 912-re. Ince Zsigmond Olthévíz 912—917-re. Ütő Béla, Ütő Béláné Alsórákos 910—917-re, Kelemen István, Kelemen Istvánné Felsőrákos 912-re, Pál György, Gáspár Mihály, Antal P. Zsigmond Alsórákos 912-re, Nagy Árpád Ürmös 910—916-ra, László Gyula Kőhalom 905—906-ra, Kőhalmi leányegyház 911—912-re, Máté Zsigmond Ürmös 913—917-re, Gyerő György 912—917-re, Antal József Alsórákos 912—913-ra.

A marosköri fiókegylet pénztárába fizettek: Halmágyi János Nyáradgálfalva 916-ra, Gál Károlyné Szentgerice 916—917-re, Pap Gyula Szentháromság 911—916-ra.

Kolozsvár, 1917. szeptember hó 30-án.

Gálfi Lőrincz,
pénztárnok.

MOST JELENT MEG!

Bakcsay Sándor

összegyűjtött irodalmi dolgozatai. Sajtó alá rendezte: Kékyl Lajos, kiadta a Kisfaludy-Társaság. A 3 kötet ára portóval együtt 25 korona 20 fillér.

A gyakori lelki gondozás.

Irtta: Páhy József ref. lelkész. Ára portóval 25 korona.

Öt prédikáció.

A 400-ik évfordulóra. Irták: Dr. Kecskeméty I., dr. Kenevsey B., dr. Ravasz L., dr. Révész I. és Nagy Károly. Ára portóval együtt 2 korona 20 fillér.

Katármesgyén.

Egyh. beszédek és imák a 400-ik évfordulóra. Irtta: Paulik János ev. lelkész. Ára portóval együtt 70 fillér.

Kaphatók: KÖKAI LAJOS könyvkereskedésében

Budapest. IV. Kamermayer Károly-utca 3.

Nyom. Lepage Lajos könyvnyomdájában, Kolozsvárt.